

Станко ПАПОВИЋ

ПОДОСТРОГ

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ

У залеђу Будванске ривијере издижу се гребени приморске планине Ловћен који се пружају паралелно са приморјем, сјеверозапад-југозапад а чији је највиши врх Маински (1326 m).

На овим обронцима налазе се Маине, које се дијеле на: *Подострог*, *Средње* и *Крајње Маине*. Средње Маине обухватају села: Лапчиће, Марковиће, Дулетиће и Лазе, а Крајње: Станишиће, Ивановиће, Мажиће, Борете и Кошљун.

Мост

Село Подострог налази се сјеверно од Будве, са којом га повезује добар али узан асфалтни пут дужине 2 km. Подострог се простире од моста који премошћује поток Грђевицу (Маинска ријека) у непосредној близини манастира Подмаина, што је његова јужна граница, а сјеверна му је Учикал, непосредно изнад посљедњих кућа Божовића и Прибиловића. Источна граница села је ријека Грђевица, а на запад се простире до Кржаве главице и Дубовице.

Овај крај има изразито медитеранску климу на коју врше утицај и море и планински вијенац, па постоји знатна разлика у клими планинског и приморског дијела, која је нарочито изражена у зимском периоду.

КРАТАК ИСТОРИЈСКИ ПРЕГЛЕД

Маине се помињу први пут 1334. године у которским споменицама, и то у почетку као Махинић, а касније као село Махине. Маине су припадале Црнојевићима, а у которским споменицама помињу се и као Махинско поље 1482. а у турским дефтерима из 1521. и 1523. године уписани су Маини као Махине. На једној икони у Сарајеву, рађеној 1568. године, откривен је потпис слика Тодора Вуковића „от Махина приморских”.

Најважнији историјски догађај везан за Маине јесте појава Шћепана Малог у другој половини XVIII вијека, чије поријекло су, сваки за себе, недавно наводно, расвијетлили др Растислав Петровић

Кућа Рацановића

и др Душан Мартиновић. Ради се о доктору филозофије, који је себе називао Албано-Црногорцем. Поријеклом је из Братоножића и звао се Јован Бољевић. Докторирао је у Халеу у Њемачкој 1752. године на тему „Ширење религије милитантним средствима”. У Манине је дошао 1776. године уз подршку игумана Јосифа Вукићевића, игумана Теодосија Мркојевића, капетана Марка Тановића и Вука Маркова Марковића, прогласио се за руског цара Петра III, за кога се вјеровало да је жив. Таквим су га Црногорци прихватили.

Кућа Лијешевића

Убрзо пошто је постао господар Црне Горе, дошло је до побуне Маина заједно са Брајићима и Поборима против Млетачке републике, која је држала ове крајеве. Млечани су се бојали да их побуна не избаци из тих крајева и да не изазове ланчане побуне и устанке у другим областима које су им припадале. Они су искористили турски напад на Црну Гору и угушили побуну у Маинама, Поборима и Брајићима. Ослобођење Маина, Побора, Брајића и Паштровића, заједно са Будвом, од млетачке власти било је у мају 1797. године. Послије кратког предаха, већ у октобру, потписивањем Кампоформијског мира, ове области заједно са Маинама потпадају под власт Аустрије, све до 1806. године. Те године, 26. фебруара, у Котору долази до сусрета Црногораца, Бокелја и Руса. Аустрија је предала Боку Русима и Црногорцима. Већ 1807. године, миром у Тилзиту, Бока припада Французима који су је веома брзо окупирали и држали све до 1813. године. Други пут је Аустрија окупирала Боку 1814. године и веома дуго држала ову област под својом влашћу, до 1918.

Промјене у Европи су имале одјека и у овим крајевима, па је већ 1848. године уздрмана аустријска империја, а представници Будве, Маина, Побора, Брајића и Паштровића, потписали су Резолуцију за уједињење свих наших народа у Прчању 13. јуна 1848. године. Аустрија је 1868. године усвојила закон о општој војној обавези, па су Бокелји били веома револтирани и супротставили се оваквој одлуци. Маине, Побори, Брајићи, Грбљани и Кривошијани дижу устанак у другој половини октобра 1869. године, на заједничком састанку у манастиру Подластви. Када су устаници победили Аустрију, условили су: 1) да неће служити у аустријској војсци; 2) да Бокелји имају право да носе народно оружје; 3) да сви учесници устанка буду амнестирани; 4) Аустрија је дужна да плати одштету и да сазида све попаљене куће и цркве. Споразум је потписан 1870. године у Доњим Кривошијама. Пошто је Аустрија поново ријешила да регрутује Бокелје, дошло је 1882. године до оружане борбе, када су Побори највише страдали. Тек 1915. године, када је дошло до капитулације Црне Горе и повлачења српске војске преко Албаније, Аустрија поново заузима читаву територију Боке.

Послије пробоја Солунског фронта 1918. године, заједно са читавом југословенском територијом, ослобођена је Будва са Маинама, Поборима, Брајићима и Паштровићима.

Свијест о слободи народа овог краја дошла је до изражаја и касније, кроз револуционарну борбу између два свјетска рата, а наро-

чито укључивањем становништва у Народноослободилачку борбу од 1941. до 1945. године, када је читава југословенска територија дефинитивно ослобођена.

НАСЕЉЕ

Село припада разбијеном типу са дјеловима груписаног насеља, издуженог је облика и лежи по изохипси, а цијело насеље простире се по ивицама поља или платоима, гдје су становници на врло рационалан начин саградили своје куће.

Општи архитектонски утисак за Подострог је да има добар ритам простирања, док у руралном рјешењу дјелује веома сликовито, са уским улицицама (стазама) које се већином слијепо завршавају.

Рушевине Алексића, Тановића и Вукићевића

Подострог је изграђен на ивицама поља, на каменим обронцима. Читаво село се терасасто спушта према Будванском пољу. Дивна питорескна народна архитектура овога села има све етнолошко-туристичке вриједности које дају један валер више у естетском доживљавању оних који долазе до овог села на домак Будве.

Куће су зидане у камену и покриване цријепом каналицом.

Између кућа постоји просторна диспозициона веза.

Поглед на Будву из Подострога

Подострог има и издвојених кућа али су већином повезане у више архитектонски складних цјелина.

СТАНОВНИШТВО

Село је природно подијељено потоком Калудрак на западни и источни дио. У западном дијелу су живјеле или живе породице Прибиловића, Божовића, Лијешевића, Мрковића, Кнежевића, досељених 1685. године из црногорских крајева. На овој страни су живјели још Береки и Ферони, за које се поуздано зна да воде поријекло из Италије. Ове двије породице су се брзо претопиле у домородачко становништво. Посљедњи Берек, Вуко, до краја живота на глави је увијек носио црногорску капу, доказујући да је Црногорац.

Мрковићи, Ферони и Береки су изумрле породице.

На источној страни потока Калудрака живјеле су или живе породице Тановића, Пињатића, Николића, Рацковића, Руцковића, Алексића и Вукићевића. Ове породице су се почеле насељавати почетком 16. вијека. „По предању да је село настало одмах по насељавању Срба на Балканско полуострво негдје у VIII вијеку”¹

¹ С. Накићеновић, *Бока. Антропогеографска студија*. – Насеља српских земаља, Расправе и грађа, књ, IX Београд 1913 стр. 590.

Куће Лијешевића

Међутим, породице које се горе помињу су млађег поријекла и већи дио њих је из Црне Горе населило ово село почев од 15. вијека, а насељавање су завршили у другој половини 17. вијека.

„Данас у селу од ових породица нема нико од јаче мушке главе, већ су једино остале жене и то старије, самохране, на старим кућеринама и огњиштима, гдје живи свега од двадесет до тридесет душа”²

Узрок изумирању села је одсељавање становништва, а не опадање природног прираштаја. Највећим дијелом становници су силазили у Будву или нека друга мјеста Боке Которске, али добрим дијелом излазили и изван Црногорског приморја. Неки су потражили бољи живот у Енглеској или САД. Оно становништво које је сишло у Будву, нашло је лакшу и сигурнију зараду од сточарства и земљорадње, чиме су се претежно Подострожани бавили.

Као и у било ком селу из Маина, Побора, Брајића, Грбљана и Паштровића, туризам је направио праву револуцију у животу Подострожана, чији се приходи у посљедње три деценије базирају на туристичкој привреди будванског подручја – најјачој туристичкој

² Према истраживањима из 1973, у селу је живјело свега 22 становника.

Куће Лијешевића

дестинацији у Југославији. Под утицајем туризма овдје су настале крупне социјалне промјене. Туризам је Подострожане одједном привукао и брзо су напустили пољопривреду и сточарство. Нијесу се покајали, почели су успјешно да се баве туристичко-угоститељском дјелатношћу.

Међутим, Драган В. Лијешевић и Марко К. Лијешевић су 1995. године пришли изради студије, на основу које би требало да се село Подострог ревитализује, што значи да архитектура задржи аутентичност и да овај вид туристичке понуде покрене још јаче у напредак Подострог.

Да ли ће ова двојица донкихотоваца у овом послу успјети, одговор ћемо дати у некој од слиједећих књига, која се буде бавила овим заиста лијепим селом.

ТИПОВИ КУЋА

Поред кућа које су грађене у сувомеђини и које су приземне, има и кућа са приземљем, спратом и настањеним поткровљем. Приземљуша је старији тип куће од развијеног спратног типа.

Постојеће приземљуше имају приближно унутрашње димензије: ширина од 4-5 метара, дужина од 7-10 метара, висина од 2-2,5 метара. У настањеним кућама просторија је издијељена лаким преградним зидовима на мања одјељења, кухињу са огњиштем, мале собе и средњи дио у виду предсобља.

Зидови код неких приземљуша зидани су усудо, док их је већина грађена помоћу везног материјала. Њихова дебљина је од једног до 1,20 метара. Овдје је кров на двије воде супротно паштровској кући, која је на једну воду, али су обје покривене цријепом каналицом.

Куће породице Тановић

Прозори на кућама су следећих димензија: дужине 0,80 до 1 метар, а ширине од 0,60 до 0,70 метара. Некада су били и знатно мањи.

Унутрашње уређење куће није шематизовано, већ је рађено према потребама.

Огњиште приземљуше је било отворено, ограђено са неколико камених плоча, а над њим су висиле гвоздене вериге, закачене за попречну стропну греду, на коју су се стављале пињате, бронзини или какав други суд. Огњишту је припадао сач, цријепња и пепељак. Ватра се царала са машицама. Уз огњиште је стајао и жељезни пријеклад, преко кога су стављали дрва за лакшу потпалу, затим ту

Кровови кућа на врху села

је био гвоздени треножац (тријепље) на коме су стајали судови за кување. Дим са огњишта је излазио кроз кров.

Развијени тип куће с приземљем, спратом и настањеним поткровљем има у приземљу конобу. На међуспрату су стамбене просторије, а у поткровљу је кухиња са огњиштем. Коноба је задржала првобитан изглед. На њој су главна улазна врата, по правилу двокрилна, али их има и једнокрилних. Спрат је ослоњен на међуспратне греде, а на њима су даске. Из конобе на спрат воде дрвене степенице и даље у поткровље. Уз један од забата (листри) налази се огњиште. Преко дрвене таванице налази се наслага камених плоча дебљине 10 до 15 cm и на њих је постављено ватриште. На подужни зид се поставља прозор, који називају „виђелица” или „видионица”.

Кровна конструкција се наставља на подужне зидове а сљемења-ча од забата до забата носи рогове на којима су кантињеле, а на овима је цријеп каналица. У Подстрогу су се употребљавале за освјетљавање просторија у кући: свијећа, кандило и петролејка. Свијећа је била од воска са фитиљем провученим кроз средину. У кандило се стављало уље и фитиљ. Нешто боље освјетљење било је са лампом петролејком. Данас је Подстрог електрифициран.

Кућа Руцовића

У селу постоји извор Калудрак, који има изванредну воду, тако да ово село нема, уобичајених за црногорских крас, бистијерни за сакупљање воде.

У Подострогу је испред сваке куће обор (двориште), ограђен зидом. Унутрашњи зид према кући висок је од 50 до 70 cm, називају га пижун, а сељани га често користе за одмор односно за сједење.

Љети се читав живот обавља на тераси и уколико не постоји љетња кужина (кухиња) онда се ту импровизује огњиште, око кога се окупљају домаћи и гости.

У саставу двора или окућнице, у непосредном додиру, распоређене су зграда и површине за одвијање економије.

Конзоле на кући Тановића

Детаљ куће Божовића

Поред куће као главне стамбене зграде и кухине која је засебно дограђивана, постоје појата или трница и најчешће је грађена уз гувно. У њој се држала слама и сијено. Стока, краве, овце, козе, коњи, магарци су држани у коноби. Уз њих су били свињарници.

У Подострогу има доста сводова, као и на читавој Јадранској обали, које називају и овдје волат или волта. Сводови се налазе најчешће над капијом двора, а нарочито су карактеристични испод тераса које су поплочане. Испод њих је засвођени или заволтани дио, који даје дубоки хлад тако да сунце не може јаче угријати просторије испод терасе, гдје обично Подострожани држе храну и пиће.

У Подостогу наилазимо, као и код других приморских насеља, на камене конзоле истакнуте 20 до 30 cm од зида. Њихову функцију Подострожани нијесу успјели објаснити, али Александар Фројнденрајх, познавалац сеоске архитектуре, каже: „Нема скоро зграде предајног народног градитељства на красу, у којој не би била уграђена по која конзола, зуб. Камене конзоле су споредан али карактеристичан детаљ. Каткад се уграђују двије конзоле дуге 50 до 60 cm. На њих се ставља полица за цвијеће или плетер за сушење смокава. У неким крајевима на прозоре се ставља и по једна пробуше-

на конзола, у коју се утакне мотка преко које виси завјеса као заштита од сунца и знатижељних погледа”³

Интересантни детаљи на кућама су још и пушкарнице, као на кући Тановића. Ово су детаљи из прошлог, немирног времена, када су се Подострожани жилаво борили за своја права и слободу, заједно са осталим Маинама.

Нажалост, Подострожани су посљедње три деценије мало учинили на очувању своје традиционалне руралне архитектуре. Најбоље се то види када се крене од манастира Подмаине вијугавим путем у село Подострог. Умјесто да се ансамбли кућа саграђених прије двије или три стотине година (куће Рацановића) сачувају у својој љепоти, оне су последице земљотреса 1979. године остале напуштене, без кровова и разрушене, а у њиховој близини су нове подигнуте тако да је село у овом дијелу изгубило вјековни изглед. Нешто боља је ситуација у источном дијелу села.

Подострожани су складиштили своје пољопривредне производе из Будванског поља, које је њима највећим дијелом припадало, у подрумима старог средњовјековног града Будве.

Позната је анегдота за Подострожане из овог времена. Када им у кућу изненада дође гост, рекли би „вино им је у Стари град Будву,” говорили су „нема више него је у овој боци”, а када би се сусрели са гостом у Старом граду, рекли би, кључеви од подрума су им остали у селу.

Карактеристичне пушкарнице
на кући Руцовића

³ Aleksandar Freudenreich: *Narod gradi na ogoljenom krasu*. – Zagreb, Beograd 1962, str. 92.

ПОСЕБНИ ЕТНОЛОШКИ СПОМЕНИЦИ

Непосредно код манастира Подмаине премошћен је поток Грђевица (Маинска ријека) мостом, којег је по предању саградио владика Данило, између 1696. и 1700. године. Овај мост се и данас користи. Истовремено са мостом на Грђевици саграђени су били „Воденица за кукуруз и пшеницу и издвојени млин за уље. Оба млина су нестала 1869. године, приликом велике поплаве, односно провале облака у планини Острог, када је и један од Божовића у бујици потока погинуо, непосредно пред млин”.⁴ И данас се уз поток Грђевицу могу видјети темељи разрушених млинова. Потреба за млином за уље натјерала је Подстрожане да саграде нови уз манастир Под-

Камени сто Тановића

маине. Млин је смјештен у просторији правоугаоног облика, која нема кровште, јер је срушено 1955. године. Те године млин је престао са радом. Од справа је остало оно што је карактеристично за овакав тип млина: камено пило, камени точак са међедницом и врећеном, а сви остали дјелови су временом уништени. Млин манастира Подмаине је мљео двадесетшест багаша маслина.

⁴ Сачувано предање, казивање С. Божовић.

Конзерваторски радови на данашњим остацима млина потпуно би оправдали његову културно-етнолошку улогу као јединственог споменика културе на овом подручју, тим прије што се налази уз манастир Подмаине.

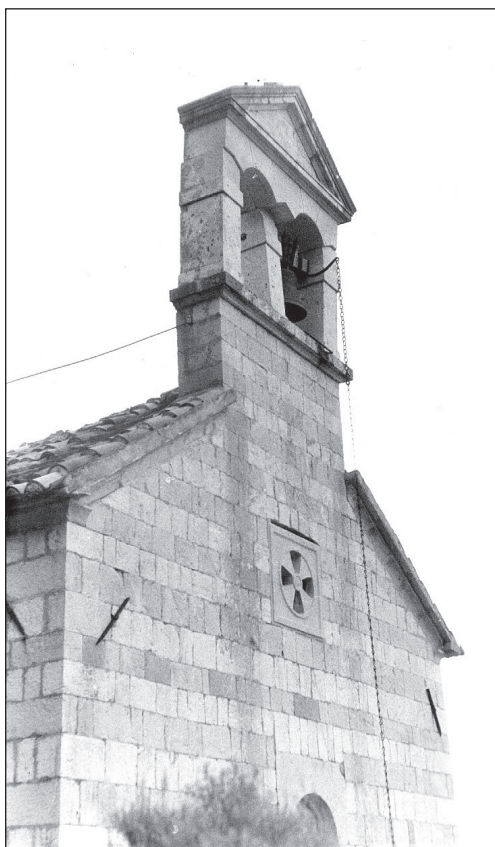
У дворишту куће Тановића, налази се карактеристичан камени сто овалног облика. Постављен је на три фиксиране жељезне шипке.

Пречник стола је један метар, а дебљина му је 12 cm. Постављен је овдје крајем 19. вијека. Спада у етнолошке вриједности.

Гумно (гувно) је било веома важан привредни објекат у Подострогу као и у свим областима црногорског краја. Овдје их има данас осам и припадају породицама: Прибиловић, Лијешевића, Кнежевића, Божовића, Руцовића, Вукићевића, Алексића, Тановића и Рацановића. Гумно је грађено од домаћег тесаног камена. Пречник му је приближно 8 метара, коломат је висок око 70 cm, а широк око 50 cm. У гумно се улази кроз врата у коломату, која су широка око 90 cm. У средини гумна налази се стожер, који је на неким гумнима гвоздени, а на неким дрвени, за који се везивао коњ приликом вршидбе жита. Читаво гумно је нагнуто благо према југу, да би вода лакше отицала јер киша у овом крају обилато пада, а на тој страни је и рупа за отицање воде. На гумну се врше пшеница, раж и др. Гумно је служило и за сушење жита.

ЦРКВЕ И ГРОБЉА

У Подгорицу се налазе двије цркве. Црква Свети Јован Богослов обновљена је 1870. године на темељима разрушене цркве, која је ту раније постојала. Црква има изражен звоник на преслици

Црква Св. Јован Богослов

Црква Св. Јован Богослов

са два окна, са једним звоном, а на звонику је бетонски крст. На pročелу је отвор квадратног облика, који у прорезу ствара крст, а у чијем се централном дијелу налази круг израђен у каменој пластици.

Надвратна плоча је засведена, тако да чини једну нишу. Врата су двокрилна метална, а кров је двострешан, двоводан покривен пријепом, каналицом. Сточни дио цркве завршава се олтарском апсидом, на којој се налази прозор издуженог облика.

Димензије цркве у основи су 10 x 6,40 метара, а висока је до кровнића звоника 9 метара. Црква је једнобродна и грађена је наизмјенично од црвеног и бијелог тесаника.

У задњем дијелу дворишта је црква Светог Николе. Грађена је од обичног бијелог тесаника са димензијама у основи 6 x 4 m, а висока је до звоника 5 метара. Ова црквица је по настанку старија од цркве Светог Јована Богослова и према казивању мјештана настала је вјероватно досељавањем Подострожана у село, негдје у првој половини XV вијека.

Обје цркве и гробље су опасани великим зидовима, а према дворишту око цркве Светог Јована Богослова је пижун, са кога се пружа један од најљепших погледа на Будву.

Карактеристика овог пижуна је што у свом pročелу има уметнуте плоче са епитафима из почетка овог вијека, као и неке новијег датума.

Гроб попа Филипа Тановића

У пижун је уграђено седам бетонских и двије мермерне плоче.

На простору између двије цркве налазе се гробови од изливеног бетона са натписима. Данас их има око четрдесетак, а међу њима је и гроб попа Филипа Тановића, који је познат по томе што је купио манастир Подмаине од аустријских власти, пошто га је претходно Петар II Петровић Његош 1837. године њима продао, присиљен економском ситуацијом.

Уз село Подострог налази се манастир Подмаине, који је у литератури познат и као манастир Подострог. Овај манастир је познат и по томе што је Његош, боравећи у њему, писао „Свободијаду”, и дјелове „Горског Вијенца”.

НАРОДНА НОШЊА

О народној ношњи у Боки има доста података, које налазимо у списима и књигама Вука Карацића, Стефана Митрова Љубише, Јована Ердџановића, Јована Вукмановића и бр.

Вук Карацић каже: „Прво бокелско одијело ношено је око залива.⁵ Међутим, у Подострогу и Маинама одијело је било право црно-

⁵ Карацић, Вук: *Црна Гора и Бока Которска*. Београд, СКЗ 1922, стр. 109.

Андрија, Никола и Роза Божовић

горско, те се разликовало у неколико од бокелске и паштровске народне ношње. Ношњу су израђивале жене за своју породицу, од домаће вуне или памучне тканине, а у прошлом вијеку почеле су да је израђују терзије од увозних материјала. Свакодневна одјећа се разликовала од свечане, која се носила у посебним приликама као што су свадба, крсна слава, Ускрс, Божић и тд. Ово свечано народно одијело се данас више не носи, али га срећемо поново у изузетно свечаним приликама, када се народна ношња приказује као културно-етнографско наслеђе овога краја.

МУШКА НАРОДНА НОШЊА

Ношња Подстрожана је типично црногорска. Уз ношњу су за појасом носили оружје, нож и пиштољ и то у свакој прилици, чак и при обављању свакодневних послова.

Уколико је одлазио од куће, од оружја је носио и дугу пушку (цефердар). Због тога је у свакој кући на зиду висило онолико пушака, колико је било мушких глава. Свакодневно одијело Подстрожана се састојало од: бијеле кошуље, бијелих пртених свитних гаћа, свитног џамадана, дугачког свиленог појаса, округле и плитке капе, вунених докољеница и опанака. Зимом се уз ову одјећу носио гуњ од

Марко Ников Лијешевић са синовима

сукна и струка. Струка је служила за заштиту од кише и хладноће, а често и као постеља путнику пјешаку, чобанину поред стада.

Још по нека кућа сачувала је црногорску свечану ношњу која се састоји од: плитке црногорске капе, бијеле рубине (кошуље), плавих гаћа (потурлије), свитног џамадана, дугачког појаса (силава) преко џамадана, доламе, а преко ове душанка, на ногама вунене чарапе и опанци, умјесто којих су се сретале и кожне чизме.

ЖЕНСКА НАРОДНА НОШЊА

Хаљеци женске народне ношње су: кошуља типа тунике са разрезом на грудима, ошвицама око врата и рукава, дугачка хаљина или раша до чланака, црвене, бијеле или плаве боје, око паса ћемер, преко кошуље носи се долактица или јакета, а преко ње женска долама. На глави се носила плитка женска капа или се повезивала мараме. На ногама жене су носиле опанке.

Свечано одијело се по кроју не разликује од свакодневног али је сашивено вјештије и то од свиле, разнобојног сукна или кадифе, украшено свиленим и златним везом и сребрним пуцима. Поред тога дјевојке су на глави носиле плитку капу, а жене свилени вео. Жена раздваја косу по средини чела и плете је у двије плетенице око главе, а дјевојка савија у круг на потиљку. Као и у осталим крајевима Црне Горе, традиционално црногорско народно одијело и у Маинама, односно Подострогу замијењено је грађанским одијелом. Каткад се носе поједини дјелови народне ношње, на примјер опанци и капе уз градско одијело, што је карактеристично за мушкарце. Старије жене носе црну робу, што представља знак жалости а њихова одјећа се састоји од мараме убрадаче, катуле црне боје, бијеле кошуље и црне јакне, а на ногама су им црне чарапе и плитке ципеле. Карактеристично је да ову одјећу жене носе и љети и зими, додајући им у хладним данима дугачки капут.

Омладина која је углавном напустила село и прешла у град прихватила је савремени начин одијавања.

Данас је Подострог готово опустјело село надомак Будве, повезано са градом добрима асфалтним путем до првих кућа, а онда даље, кроз село постоји пјешачка стаза од првих до посљедњих кућа, западно од потока Калудрака. Када се сагради пут кроз село, што су мјештани овог села и наговјестили, они ће се вратити својим кућама и тако Подострогу поново удахнути живот, а гостима и ту-

ристима приближити једноставност и љепоту камених сеоских кућа, сакралних споменика културе и појединачних етнолошких споменика, са којима се Подострог може поносити.

УМЈЕСТО ЗАКЉУЧКА

У Подострогу, од потомака породица Прибиловића, Божовића, Лијешевића, Кнежевића, Тановића, Пињатића, Николића, Рацановић, Руцовића, Алексића, Вукићевића преко цијеле године нико не живи.

Једино Нико Божовић се „враћа” послије љетње туристичке сезоне на старевину. Тада се бави узгојем свиња, повртарством и воћарством.

Обновљена кућа Неђељка Божовића

Доњи дио села је „нападнут” изградњом нових викенд-кућа које га девастирају. Село повезује узак асфалтни пут који води од манастира Подмаине до самог врха села, гдје су куће Прибиловића и Лијешевића. Овај вијугави пут је дугачак два километра и 400 метара.

Село је изузетно богато водама. Овдје су извори Жабљак, Трепетача, Десна зграда код кућа Кнежевића, Студенац, Толињак, Годушина вода, Заводом. Највећи је Калудрак и он никада не пресушује. Уз помоћ Скупштине општине Будва и сељана овај извор је

потпуно обезбијеђен 2001. године. За његову заштиту утрошено је 25.000 евра.

Позитивно је, и охрабрује, што су се Подострожани почели да враћају изворној градњи. На темељима старих кућа граде куће од камена, као и њихови преци. Неђељко Божовић је изградио такве три куће. Не у циглу или бетону. Таква је кућа и Љуба Пињатића, недалеко од гробља Подострожана.

ЛИТЕРАТУРА

1. Врчевић, Вук: *Огранци за историју Црне Горе*, Никшић – Подгорица, 2002.
2. Поповић, Ђорђе: *Историја Црне Горе*, Београд 1896.
3. Накићеновић, Сава: *Бока. Антропогеографска студија*, Насеља српских земаља, расправе и грађа, књига IX, Београд 1913.
4. Цвијић, Јован: *Балканско полуострво и Јужнословенске земље*, Београд 1922.
5. Караџић, Вук: *Црна Гора и Бока которска*, Београд 1922.
6. Ердѣљановић, Јован: *Стара Црна Гора*, I део, књ. 24. Београд 1926.
7. Шеровић, Петар: *Манастир Подострог у Подмаинама*, Прештампано из „Гласа Боке”, Котор 1937
8. Миловић, Јефто: *Покушај Аустрије да отме Његошу Под Маине и Стањевиће*. Историјски записи IV/1951, књ.. VII св. 7-9, Цетиње.
9. Којић, Бранислав: *Сеоска архитектура у Которском заливу*. Споменик САН СП, Београд 1953.
10. Живановић, Душко: *Манстир Подострог у Маинама*, Дубровник, *Анали историјског института ЈАЗУ*, IV-V/1955-1956.
11. Којић, Бранислав: *Сеоска архитектура и туризам*, Грађевинска књига, Београд 1960.
12. Дробњаковић, Боривоје: *Етнологија народа Југославије*, Научна књига Београд 1960.
13. Вукмановић, Јован: *Паитровићи. Антропогеографско-етнолошка испитивања*, Цетиње 1960.
14. Фројнденајх, Александар: *Народ гради на огољелом красу*, Савезни институт за заштиту споменика културе, Загреб – Београд 1962.
15. Ковијанић, Ристо: *Помени црногорских племена у которским споменицима (XIV-XVI вијека)*. књига I. Цетиње 1963.
16. Вукосављевић, Сретен: *Историја сељачког друштва II*, САНУ, Научно дело – Београд 1965.
17. Лукетић, Мирослав: *Будва, Свети Стефан, Петровац*, Будва – Цетиње 1966.
18. Дероко, Александар: *Народно немарство I*, Споменик САНУ, СХVI-II, Београд 1968.

19. Карацић, Вук: *Етнографски списи о Црној Гори*, Просвета, Београд 1969.
20. Дероко, Александар: *Народно неимарство II*, Споменик САНУ, СХVI-II, Београд 1968.
21. *Средњовјековни статут града Будве*, Будва 1970.
22. Фројнденрајх, Александар: *Како народ гради*, Републички завод за заштиту споменика културе, Загреб 1972.
23. Лукетић, Мирослав, Рађеновић Богољуб: *Будва, Свети Стефан – Петровац*, Загреб 1973.
24. Мартиновић, Душан: *Будванска ривијера*, Цетиње 1973.
25. Казивачи: Ђорђевић Прибиловић и Неђељко Божовић, 2002.

Stanko PAPOVIĆ

PODOSTROG

Summary

Podostrog village is situated in the vicinity of Budva. It stretches from the bridge across the Grdjevica stream nearby Podmaine Monastery in the south, the Učikal hill, just behind the furthest houses of the Božović and Pribilović families, in the north. The Grdjevica stream is its eastern border and Krvava glavica and Dubovica make the western border.

Noone among the descendants of the families: Pribilović, Božović, Liješević, Knežević, Tanović, Pinjatić, Nikolić, Racanović, Rucović, Aleksić, Vukićević, lives in Podostrog any longer. Such are the facts in almost all villages in the background of Budva.

The village is of a scattered type, although in some parts the houses are grouped. Oval in shape, the settlement stretches along its contour line. The whole settlement lies on the borders of fields and plateaus. The inhabitants were very rational when building the houses.

Before the earthquake in 1979, the village life had still been partially preserved. But, since then the lower part of the village has been devastating the village and its values. Podostrog is well-known for its abundance of the best quality drinking water springs. The biggest is Kaludrak which never runs dry.

Nevertheless, today we can observe the inhabitants of Podostrog, mostly living in Budva, start building new houses on the foundations of the old ones. They are made of stone, just like their ancestors houses were.